

Анонимизиран текст

Превод

C-495/19 – 1

Дело C-495/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

26 юни 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

14 май 2019 г.

Ищец:

Kancelaria Medius SA със седалище Краков

Ответник:

RN

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

[...]

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy (Окръжен съд Познан, 15-ти въззивен граждански състав)

[...]

след като на 14 април 2019 г. [...],

разгледа делото, образувано по иск на Kancelaria Medius SA със седалище Краков

срещу RN

за изплащането на парична сума,

вследствие на подадена от ищеца въззивна жалба

срещу решението на Sąd Rejonowy w Trzciance (Районен съд Шчанка)

от 30 октомври 2018 г.,

[...]

определи:

Поставя на Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273, наричана по-нататък „Директива 93/13/ЕИО“) да се тълкува в смисъл, че не допуска процесуални разпоредби, съгласно които съдът може да постанови неприсъствено решение, основано единствено на твърденията на ищеца в исковата молба, които съдът трябва да счита за верни в случаите, когато ответникът потребител е редовно призован за съдебното заседание, но не се е явил и не е предприел действия в своя защита?

[...]

Мотиви

I. Фактическа обстановка по делото и производството пред националната юрисдикция

1. Ищецът Kancelaria Medius SA със седалище в Краков иска от съда ответникът RN да бъде осъден да плати сумата 1 231 PLN заедно с лихви. В исковата си молба ищецът посочва, че процесната сума е дължима по силата на договор за кредит, сключен между ответника и праводателя на ищеца – Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialności със седалище Варшава.
2. Към исковата си молба ищецът прилага документи за сключването на договор за цесия със своя [ориг. 2] праводател, както и копие от рамков договор без подпис на ответника.
3. Първоинстанционният съд отхвърля иска с мотива, че „[п]редставените от ищеца документи по делото по никакъв начин не дават основание за извод, че предявеното от него вземане е доказано. Не може да се приеме, че представените документи, а именно пълномощното за процесуално представителство заедно с документи, потвърждаващи редовността на упълномощаването, копие от договора за цесия, извлечение от приложение № 1 към договора за цесия, поканата за плащане от 2 ноември 2016 г. и

потвърждението за прехвърляне от 2 ноември 2016 г., за които обаче не е представено доказателство за връчването им на ответника, както и копие от договор за кредит № 83043008033, са достатъчни за доказването на предявеното от ищеца вземане. Става въпрос за частни документи, които [...] единствено доказват, че подписалото ги лице е направило съдържащото се в тях изявление. Тези документи по никакъв начин не потвърждават, че между ответника и праводателя на ищеца е сключен договор за кредит, нито че на ответника е преведена сума в размер на 770 PLN“. Като се има предвид, че ответникът не е предприел действия в своя защита, съдът постановява неприсъствено решение, с което обаче отхвърля иска.

4. Във въззивната си жалба ищецът по-специално твърди, че първоинстанционният съд не е спазил член 339, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс (Kodeks postępowania cywilnego, наричан по-нататък „ГПК“), като не приложил тази разпоредба и не основал решението си единствено на неговите твърдения в исковата молба. Като основание за обжалване жалбоподателят във въззивното производство по-специално посочва, че първоинстанционният съд преди всичко е бил длъжен да основе решението си на твърденията в исковата молба и трябвало да пристъпи към събиране на доказателства само при „отрицателна преценка“ на молбата. В този смисъл съдът нарушил процесуалните правила, като не събрал доказателства относно документите, на които основал своите констатации и които станали непосредственото основание за отхвърлянето на иска (районният съд приел, че ищецът не е обосновал своята претенция). Поради това ищецът иска обжалваното решение да бъде изменено и искът да бъде изцяло уважен.
5. В подкрепа на твърденията си ищецът представя решения на няколко съдилища, които потвърждават поддържаното от него виждане. От решенията следва, че тези съдилища също се придържат към виждането, че когато ответникът не е предприел действия в своя защита, съдът трябва да постанови неприсъствено решение и може да основе решението си единствено на твърденията на ищеца в исковата молба. [ориг. 3]

II. Разпоредби на националното право и правото на Съюза, които могат да намерят приложение по делото

6. Разпоредби на националното право [цитирани части от ГПК]

ЧАСТ ПЪРВА

ИСКОВ ПРОЦЕС

ДЯЛ VI ПРОИЗВОДСТВО

ГЛАВА III. ДОКАЗАТЕЛСТВА

РАЗДЕЛ 1. Предмет на доказване и преценка на доказателствата

Член 227. Подлежат на доказване фактите от съществено значение за решаването на спора.

Член 228. § 1. Не е необходимо да се доказват общоизвестните факти.

§ 2. Същото важи за служебно известните на съда факти, но съдът напътва страните за тези факти по време на заседанието.

Член 229. Не е необходимо да се доказват и фактите, които насрещната страна е признала в хода на производството, доколкото признанието не поражда съмнение.

Член 230. Когато едната страна не оспорва твърдените от другата страна факти, съдът може да приеме тези факти за признати, след като прецени всички резултати от съдебното заседание по делото.

Член 231. Съдът може да приеме за установени факти от съществено значение за решаването на спора, ако този извод се потвърждава от вече установени по делото други факти (фактическа презумпция).

Член 232. Всяка страна е длъжна да установи фактите, на които основава благоприятни за себе си правни последици. Съдът може да допусне доказателство, което не е посочено от страната.

Член 233. § 1. Достоверността и убедителността на доказателствата се преценяват от съда по негово вътрешно убеждение и след обстойна преценка на всички събрани по делото доказателства.

§ 2. Съдът решава въз основа на същите критерии относно значението, което да придаде на отказа на страната да представи доказателства или на създадените от нея затруднения при събирането на доказателства в разрез с определение на съда.

Член 234. Съдът задължително прилага законовите презумпции, които могат да бъдат оборени освен когато законът не допуска това.

РАЗДЕЛ 2. Събиране на доказателства

ПОДРАЗДЕЛ 1. Общи разпоредби

Член 235. § 1. Доказателства се събират от решаващия състав на съда, освен ако това е невъзможно поради вида на доказателството, наличието на значителни затруднения или несъразмерно високи спрямо предмета на спора разноси. В такива случаи решаващият състав на съда делегира събирането на доказателства **[ориг. 4]** на свой член (делегиран съдия) или на друг съд (делегиран съд).

ГЛАВА IV. АКТОВЕ НА СЪДА

РАЗДЕЛ 1. Решения

Подраздел 1. Постановяване на решението

Член 316. § 1. След приключване на съдебното заседание по делото съдът постановява решение въз основа на установената към момента на приключването му фактическа обстановка, като по-специално обстоятелството, че изискуемостта на предявеното от ищеца вземане е настъпила в хода на производството, не е пречка за уважаване на иска.

Подраздел 3. Неприсъствено решение

Член 339. § 1. Ако ответникът не се яви в насрочено съдебно заседание по делото или не вземе участие в заседанието въпреки явяването си, съдът постановява nepřисъствено решение.

§ 2. В този случай твърденията на ищеца относно фактите и обстоятелствата, изложени в исковата молба или в неговите писмени изявления по делото, които са връчени на ответника преди заседанието, се считат за верни, освен ако пораждат основателно съмнение или са направени с цел заобикаляне на закона.

7. Разпоредби на правото на Съюза

Член 6 от Директива 93/13/ЕИО

1. Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи.

Член 7 от Директива 93/13/ЕИО

1. Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, съществуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици.

2. Посочените в параграф 1 мерки включват разпоредби, даващи възможност на лица или организации, които имат правен интерес от защитата на потребителите, по смисъла на националното законодателство, да сезират, при условията на националното право, съд или компетентен административен орган, които да решат дали клаузите на договора, изготвени с цел за общо използване са неравноправни, и да предприемат

подходящи и ефективни мерки по преустановяване на продължаваща употреба на подобни клаузи.

3. С оглед на действащото национално законодателство, правните средства за защита, посочени в параграф 2, може да са насочени отделно, или заедно, срещу известен брой продавачи или доставчици от един и същ икономически сектор, или техни сдружения, които използват или препоръчват употребата на същите, или подобни по смисъл, договори с общи условия.

Член 267 ДФЕС [пълен текст]

[...]

III. Съмнения на запитващата юрисдикция от правна страна и тяхното значение за разрешаване на разглеждания правен проблем

8. Полският граждански процес предвижда възможност за постановяване на неприсъствено решение, ако „ответникът не се яви в насрочено съдебно заседание по делото или не вземе участие в заседанието въпреки явяването си“ (член 339, параграф 1 от ГПК), което представлява изключение от принципа на състезателност на производството (който произтича по-специално от член 316, параграф 1 от ГПК и член 227 и сл. от ГПК). **[ориг. б]**
9. Неприсъствено решение може да бъде постановено и по искове на търговци срещу потребители.
10. Предпоставките за постановяване на неприсъствено решение са налице по-специално в случаите като разглеждания по настоящото дело, а именно когато ответникът (който е потребител), след като му е редовно връчен препис от исковата молба, не предприема действия в своя защита. Във връзка с това следва да се посочи, че полският процес допуска фикция за връчване, когато страната не приема доставената съдебна пратка въпреки наличието на възможност за това съгласно специалните правила (т.нар. връчване чрез друго лице, вж. член 139 от ГПК). В резултат на това сравнително често се стига до подобни случаи като този по настоящото дело, когато търговец предявява иск за плащане срещу ответник, който е потребител и не предприема действия в своя защита.
11. При това процесуално положение решаващо значение има текстът на член 339, параграф 2 от ГПК, който гласи, че при постановяване на неприсъствено решение „твърденията на ищеца относно фактите и обстоятелствата, изложени в исковата молба или в неговите писмени изявления по делото, които са връчени на ответника преди заседанието, се считат за верни [от съда], освен ако пораждат основателно съмнение или са направени с цел заобикаляне на закона“. От тази разпоредба следва, че във

фактическо отношение неприсъственото решение се основава на доводите на едната страна, а именно на фактическите твърдения на ищеца като активната страна по делото. Така имплицитно твърденията на ищеца представляват фактическата основа на неприсъственото решение, освен ако бъдат „основателно съмнение“ у съда или съдът стигне до убеждението, че те са направени „с цел заобикаляне на закона“ (член 339, параграф 2 от ГПК).

12. Следва да се отбележи, че член 339, параграф 2 от ГПК не урежда еднозначно въпроса дали твърденията на ищеца са достатъчно основание, за да може съдът да приеме, че са налице посочените в тази разпоредба негативни предпоставки („основателно съмнение“, „заобикаляне на закона“), или за целта съдът трябва да съобрази по-широк контекст, по-специално „писмените изявления“, приложени от ищеца, или други документи.
13. [Кратко представяне на вижданията в доктрината] [...]
14. [...] [ориг. 7]
15. [...]
16. [...] Текстът на член 339, параграф 2 от ГПК не премахва съмненията относно това дали споменатата уредба – съгласно която съдът може да постанови неприсъствено решение срещу потребител, което във фактическо отношение почива единствено върху твърденията на ищеца (който е търговец), стига те да не поражда „основателно съмнение“ или съдът да не установи, че тези твърдения „са направени с цел заобикаляне на закона“ – е в съответствие по-специално с въведения с Директива 93/13/ЕИО задължителен стандарт за защита на потребителите, като се има предвид практиката на Съда на Европейския съюз („Съда“), съгласно която националният съд е длъжен служебно да преценява „евентуалната неравноправност на клаузи“ в договори с потребители (в този смисъл по-специално решение Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, т. 41).
17. В правни спорове като настоящия, в които търговец предявява иск срещу потребител и последният не предприема действия в своя защита, изразеното от Sąd Okręgowy съмнение е по въпроса дали негативните предпоставки по член 339, параграф 2 от ГПК не налагат единен стандарт за защита. Следва да се отбележи, че макар и двете предпоставки, а именно наличието на „основателно съмнение“ и на твърдения „с цел заобикаляне на закона“, да показват голяма еластичност, те със сигурност не гарантират единен мащаб за защита на всички потребители в еднакво процесуално положение. Въпросът е в това, че при всеки правен спор нивото на защита на потребителя ще зависи до голяма степен от това доколко подробни са твърденията на ищеца.
18. Освен това от анализа на разпоредбата следва, че колкото по-лаконични са твърденията на ищеца, толкова по-малка е вероятността да се породи

„основателно съмнение“ у съда или той да приеме, че твърденията са направени „с цел [ориг. 8] заобикаляне на закона“, с което се увеличава възможността съдът да постанови неприсъствено решение в полза на ищеца, без да провери обстойно основанията за неговата претенция.

19. Необходимо е по-специално да се отбележи, че неправомерното с оглед на диспозицията на член 339, параграф 2 от ГПК производство пред първоинстанционния съд позволява да се установи наличието на основания за отхвърляне на иска. Ако Sąd Rejonowy беше тълкувал правилно тази разпоредба, той трябваше с оглед на разглежданото положение по делото да уважи претенцията на ищеца.
20. Националният съд обаче е задължен да осигури ефективна защита на правата, които потребителите черпят от Директива 93/13 (решение Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, т. [46]). В постоянната си практика Съдът е подчертал естеството и значението на обществения интерес от защита на потребителите, които са в положение на по-слаба страна спрямо продавачите или доставчиците (решение Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, т. 40 и цитираната съдебна практика).
21. Също така Съдът подчертава, че правото на Съюза по принцип не хармонизира производствата, по реда на които по-специално се преценяват твърденията за неравноправност на договорна клауза, поради което тези производства се уреждат от вътрешния правен ред на всяка държава членка, при условие обаче да не са по-неблагоприятни от производствата, по реда на които се разглеждат сходни случаи, за които се прилага вътрешното право (принцип на равностойност, решения Profi Credit Polska, C-176/17, т. 57 и Aqua Med, C-266/18, т. 47).
22. Освен това националните разпоредби трябва да предвиждат право на ефективни правни средства за защита, както се изисква в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (решения Profi Credit Polska, C-176/17, т. 57 и Aqua Med, C-266/18, т. 47).
23. Проверката на гореизложената фактическа обстановка по делото и нейната преценка от правна страна не дават основание да се приеме, че когато съдът решава по реда на член 339, параграф 2 от ГПК, би могло да се стигне до нарушение на принципа на равностойност, тъй като посочената разпоредба е приложима по еднакъв начин по всички граждански дела пред полските съдилища, без значение дали ответникът е потребител или друг участник в правния оборот.
24. В същото време следва да се отбележи, че когато при фактическа обстановка като разглежданата по настоящото дело съдът прилага член 339, параграф 2 от ГПК, той губи основанията да пристъпи към проверка на условията по заключения между страните договор, включително на евентуално неравноправните клаузи. Това от своя страна води до лишаване на ответника

потребител от средство за защита, [ориг. 9] един от елементите на която е служебната проверка от съда на договора, от който възниква предявената пред съда претенция.

25. С оглед на изложеното според Sąd Okręgowy w Poznaniu (Окръжен съд Познан) възниква необходимост Съдът на Европейския съюз да разреши по реда на член 267 ДФЕС проблема, във връзка с който е поставен съдържащият се в диспозитива въпрос.

[...]

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ